

**ÅRSBERETNING 2000
FOR
JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG
OG
MINISTERIETS
FORSKNINGS- OG DOKUMENTATIONS-AKTIVITETER**

1. BAGGRUND

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg blev nedsat i foråret 1998 med henblik på at styrke forskningen på Justitsministeriets område, herunder bl.a. rådgive justitsministeren om forskningspolitiske spørgsmål, vurdere behovet for forskning på bestemte områder, fremsætte forslag til forskningsprojekter og koordinere forskningen dels inden for hele Justitsministeriets område og dels med forskningen på andre ministeriers områder. Endvidere skal udvalget medvirke til, at oplysninger om forskning er let tilgængelige for myndigheder og forskere, og efter anmodning fra justitsministeren medvirke ved udarbejdelsen af generelle retningslinier for tildeling af offentlige midler til konkrete forskningsprojekter m.v.

I efteråret 1997 blev der i Justitsministeriet ansat en forsknings- og dokumentationskonsulent til varetagelse af konkrete forsknings-, statistik- og dokumentationsopgaver samt sekretariatsfunktioner i forhold til Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg.

Endelig er der årligt afsat et beløb til finansiering af ekstern forskning.

Årsberetningen oplyser om den virksomhed, der har fundet sted på disse områder i 2000.

2. JUSTITSMINISTERIETS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG

2.1 Sammensætning

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg består af repræsentanter for Justitsministeriets departement, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Rigsadvokaten, Rigspolitechefen, Foreningen af Politimestre i Danmark, Den Danske Dommerforening, Foreningen af Fængselsinspektører, Det Kriminalpræventive Råd, Retspsykiatrisk Klinik, Danmarks Statistik, Sundhedsministeriet, Socialministeriet og Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. Endvidere er følgende 6 udvalgsmedlemmer personligt udpegede:

Professor, dr. jur. Flemming Balvig, Københavns Universitet

Professor, dr. jur. Henning Koch, Københavns Universitet

Professor, dr. jur. Linda Nielsen, Københavns Universitet

Lektor, lic. jur. Beth Grothe Nielsen, Århus Universitet

Professor, lic. jur. Gorm Toftegaard Nielsen, Århus Universitet

Lektor, cand. jur. Peter Vesterdorf, Århus Universitet, afløst af lektor, lic. jur. Jens Evald, Århus Universitet efteråret 2000.

Professor, dr. jur. Flemming Balvig er formand for udvalget.

2.2 Mødeaktiviteter

Der er i 2000 afholdt 2 møder i udvalget, henholdsvis d. 14. juni og d. 6. december.

2.3 Udvalgets virksomhed

a) Oversigt over forsknings- og statistikopgaver inden for Justitsministeriets område

I forbindelse med udvalgets nedsættelse og første møde blev der udarbejdet en katalog over behovet for

forskning inden for de forskellige sagsområder, der henhører under Justitsministeriets departement, Justitsministeriets styrelser samt inden for Rigspolicehens og Rigsadvokatens område.

Katalogen fokuserer primært på behovet for evaluering af aktuelle lovændringer m.v. og for forskning i relation til fremsatte lovforslag. Endvidere har udvalgsmedlemmerne suppleret med ønsker om især mere almene forskningsprojekter inden for Justitsministeriets område. Kataloget opdateres og drøftes kontinuerligt med henblik på at have et overblik over igangværende og mulige kommende forskningsopgaver på Justitsministeriets område.

b) Prisopgave

Med henblik på at styrke de studerendes interesse for forskning inden for Justitsministeriets område har Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg indstiftet en pris for bedste studenterafhandling vedrørende et givet emne. Prisen, der er på 20.000 kr., blev på mødet i juni 2000 uddelt til cand. jur. Camilla Struckmann for den bedste besvarelse af opgaven "Lovgivningsprocessen".

Prisen for år 2001, med indleveringsfrist 1. februar 2002, vil gå til den bedste besvarelse af en opgave om "Økonomisk kriminalitet". Nærmere information om opgavens afgrænsning og om indlevering af opgave er annonceret i relevante tidsskrifter og på Justitsministeriets hjemmeside.

c) Forskningsbaseret udviklingsprojekt om bandekriminalitet

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg er af rigspolicechefen anmodet om at deltage i udarbejdelsen af forslag om et forskningsbaseret udviklingsprojekt om bandekriminalitet og forebyggelsen heraf. Gennemførelse af et sådant projektet indgår i politiets flerårsaftale. Projektet er blevet annonceret i februar 2001. Projektforslag vil blive vurderet af Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg.

d) Arbejdsgruppe vedrørende kriminalstatistik

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg nedsatte i 1998 en arbejdsgruppe, der skal behandle forskellige spørgsmål vedrørende grundlaget for den almene kriminalstatistik. Arbejdsgruppen skal bl.a. indkredse og pege på forhold, som bør ændres i den fremtidige statistik med henblik på at få et bedre og mere fyldestgørende grundlag herfor.

Arbejdsgruppen har på møderne i 2000 især drøftet mulighederne for at få udarbejdet en statistik om ofrenes køn og alder i forbindelse med personfarlig kriminalitet, dvs. først og fremmest volds- og seksualforbrydelser. Arbejdsgruppen har afgrænset de relevante forbrydelser samt diskuteret, hvem der skal stå for udformningen af en sådan statistik. Der foreligger endnu nogle få uafklarede spørgsmål, inden spørgsmålet om en offerstatistik er endeligt afgjort. Det forventes dog, at det vil blive muligt at få udarbejdet en sådan statistik, og at den første af denne art vil vedrøre forbrydelser, begået i 2002. Planen er, at Danmarks Statistik skal stå for bearbejdningen og offentliggørelse af statistikken.

e) Arbejdsgruppe vedrørende forskning i økonomisk kriminalitet

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg er af Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet anmodet om en udtalelse om mulighederne for en øget forskningsindsats vedrørende forebyggelse og bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. En arbejdsgruppe, bestående af medlemmer fra såvel Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg som fra Justitsministeriets udvalg om økonomisk kriminalitet og datakriminalitet, har udarbejdet et udkast til betænkning om forskning i økonomisk kriminalitet. Betænkningen forventes udgivet foråret 2001.

3. SEKRETARIATET

3.1 Personale

Mag.art. et dr.jur. Britta Kyvsgaard er ansat som forsknings- og dokumentationskonsulent og dermed som den, der varetager sekretariatsfunktionerne og forestår de løbende forskningsopgaver.

Der har i 2000 været knyttet tre studentermedhjælpere til sekretariatet: stud. scient. soc. Susanne Clausen, stud. scient. soc. Kuno Herman Lund Hansen og stud. scient. soc. Jakob Roepstorff. Susanne Clausen har fungeret som sekretær i forbindelse med møder, mens Kuno Herman Lund Hansen og Jakob Roepstorff primært har assisteret med forskningsopgaver.

3.2 Forsknings-, statistik- og udredningsopgaver

Der er i årets løb gennemført en række opgaver enten efter anmodning eller på eget initiativ.

Der er udarbejdet en undersøgelse af *kriminalitet og national oprindelse i 1998*. Undersøgelsen, der er finansieret af Rigspolitichefen, svarer til en undersøgelse, som Danmarks Statistik tidligere har udarbejdet vedrørende kriminalitet og national oprindelse i 1995. Undersøgelsen er i januar 2000 offentliggjort på [politiets hjemmeside](#). Resultaterne er endvidere omtalt i artiklen *Kriminalitet blandt etniske minoriteter*, Social Forskning, temanummer om etniske minoriteter i samfundet. Socialforskningsinstituttet, december 2000, s. 69-77.

I forlængelse af en debat i Retsudvalget og til brug for en drøftelse af lægdommerordningen er der gennemført en *undersøgelse af lægdommeres repræsentativitet og af kommunernes fremgangsmåde ved udvælgelse af personer til grundlisten*. Undersøgelsen er tilgængelig på [Justitsministeriets hjemmeside](#).

Til brug for en vurdering af mulighederne for at udarbejde en detaljeret offerstatistik er der gennemført en *undersøgelse af ofre for vold og voldtægt*. Undersøgelsen er baseret på anmeldelsesrapporter fra 11 politikredse i perioden 1.10.1999 til 31.3.2000 og viser, hvilke oplysninger om offeret, om relationen mellem gerningsmand og offer og om gerningssted m.v. der kan uddrages af anmeldelsesblanket m.v. Undersøgelsen er tilgængelig på [Justitsministeriets hjemmeside](#).

Til brug for Kriminalforsorgens arbejdsgruppe vedr. etniske minoriteter i Kriminalforsorgen er der gennemført en *undersøgelse af etniske minoriteter i Kriminalforsorgen*. Undersøgelsen er optaget som bilag til indstillingen "Etniske minoriteter i Kriminalforsorgen", som ovennævnte arbejdsgruppe afgav i januar 2001. Rapporten er tilgængelig på [Kriminalforsorgens hjemmeside](#).

Til brug for Rigsadvokatens redegørelse om videoafhøring af børn i forbindelse med sædelighedssager er der gennemført en *undersøgelse af de videoafhøringer af børn, der har fundet sted i perioden 1. april til 1. november 2000*. Undersøgelsen indgår som bilag til *Redegørelse om videoafhøring af børn efter Højesterets kendelser af 16. marts 2000*. Rigsadvokaten, 22. december 2000.

Til brug for Ekspertgruppen om ungdomskriminalitet er der udarbejdet et notat om udviklingen i børne- og ungdomskriminalitet samt et notat om udenlandske erfaringer vedrørende virkningen af forskellige former for straffe- og behandlingstiltag. Se *Rapport om ungdomskriminalitet* fra januar 2001 på [Justitsministeriets hjemmeside](#).

I årets løb er der desuden udarbejdet en lang række mindre notater vedrørende bl.a. befolkningens bekymring for vold, brugen af samfundstjeneste, kriminalitetsudviklingen for bestemte straffelovsovertrædelser, muligheden for effektstudier m.v. til brug for besvarelse af spørgsmål fra Folketinget eller det almene arbejde i Justitsministeriet.

Ved årets udgang var en undersøgelse af udviklingen i straffnivået i voldtægtssager under udarbejdelse til brug for den redegørelse, som Rigsadvokaten afleverede til justitsministeren i januar 2001. Undersøgelsen er tilgængelig på [Justitsministeriets hjemmeside](#).

Ved årets udgang var også en undersøgelse af sammenhængen mellem sigtelser, anholdelser og strafferetlige afgørelser for henholdsvis personer af dansk og af udenlandsk oprindelse under udarbejdelse. Undersøgelsen belyser spørgsmålet, om flere personer af udenlandsk end af dansk oprindelse sigtes og anholdes, uden at det fører til en fældende afgørelse, og om de i højere grad end personer af dansk oprindelse anholdes i forbindelse med en sigtelse. Undersøgelsen resultater, der blev præsenteret på et møde Dansk Kriminalistforening i januar 2001, er under offentliggørelse i *Juristen*.

Endelig arbejdedes ved årets slutning fortsat på analyser vedrørende strafudmåling m.v. til brug for Straffelovrådets drøftelser om strafferammer.

3.3 Dokumentation

Justitsministeriet har via medlemskab i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi taget initiativ til dannelsen af en nordisk kriminologisk bibliografi - Bibliography of Nordic Criminology - der rummer oplysninger om forskning fra og med 1.1.1999. Bibliografien er tilgængelig på <http://crim.epm.se/index.html>. Der anvendes engelske søgeord, så at også forskere fra andre lande uden for Norden kan drage nytte af bibliografien.

Der er samtidig oprettet en database over nordiske kriminologer og deres igangværende forskningsaktiviteter - Biography of Nordic Criminologists. Biografien er tilgængelig på <http://crim.epm.se/index2.html>.

Fra Justitsministeriets forskningspulje er der endvidere bevilget midler til udarbejdelsen af en komplet bibliografi over forskningsinstitutionernes udgivelser vedrørende kriminologi, strafferet og straffeprocess i Danmark fra 1980 til 1999. Denne bibliografi skal supplere ovennævnte nordiske elektroniske bibliografi.

I forbindelse med en lovændring i 2000, som vedrører tidsbegrænsning af foranstaltninger efter straffelovens § 68 og § 69, er det besluttet, at sekretariatet skal oparbejde en database med oplysninger om nye foranstaltningsdomme med henblik på årligt at kunne udarbejde en statistik herover samt med henblik på senere at kunne foretage en evaluering af lovændringen.

3.4 Eksternt udvalgsarbejde

Britta Kyvsgaard er:

Medlem af Det offentlige Forskningsudvalg om Velfærdsforskning.

Medlem af Det forberedende udvalg vedr. delstrategi for dansk velfærdsforskning (afgav rapport i Januar 2001).

Medlem af Danmarks Statistiks Forskningsudvalg.

Rådsmedlem i Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Medlem af Det Kriminalpræventive Råds styregruppe for forsøg med konfliktråd.

Kriminalistisk ekspert i CASAs følgegruppe vedrørende undersøgelse af effekten af alternativ afsoning.

Medlem af CASAs ekspertfølgegruppen vedrørende undersøgelse af "Kriminalprævention gennem etnisk integration på Indre Nørrebro".

Medlem af Socialforskningsinstitutets følgegruppe vedrørende evaluering af længerevarende behandlingsforløb for børn og unge.

Medlem af Socialforskningsinstitutets følgegruppe evaluering af den forstærkede opfølgende indsats over for børn og unge.

Tilforordnet Kriminalforsorgens arbejdsgruppe vedr. etniske minoriteter.

Tilforordnet Kriminalforsorgens Beskæftigelsesudvalg.

4. FORSKNINGSBEVILLINGER

4.1 Prioritering af forskningsbevillinger

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har besluttet, at følgende retningslinier bør gælde for bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje:

1. *Den højeste prioritet gives til forskning og evaluering i forbindelse med lovforberedende arbejde, lovændringer og forsøgsvirksomhed inden for Justitsministeriets område.* Ønsket om at styrke forskningen inden for Justitsministeriets område udspringer i høj grad af behovet for at få en forskningsbaseret viden på netop disse områder, herunder ikke mindst viden om betydningen af lovændringer. Det er derfor naturligt, at det er denne form for forskning, der især søges fremmet gennem bevillinger m.v.
2. *Anden prioritet gives forskning i mere almene, aktuelle problemstillinger, som knytter sig til den politiske debat, eller som er af grundlæggende betydning for det felt, Justitsministeriet dækker.* Udvalget og ministeriet må primært søge at stimulere universitetsforskere og andre til at påtage sig disse opgaver og sekundært sikre, at forskningen gennemføres som rekvireret forskning.

Med henblik på at stimulere de studerendes interesse for forskning og for Justitsministeriets fagområde er det endvidere besluttet, at *studenterprojekter kan støttes med mindre beløb*. Det forudsætter, at projekterne vedrører emner, som er af interesse for Justitsministeriet, at projekterne i øvrigt er af en karakter, som en mindre forskningstrænet kan forventes at få udbytte af, og at vedkommende superviseres af en etableret forsker.

4.2 Retningslinier for udbetaling af midler fra Justitsministeriets forskningspulje

Der er udarbejdet en standardskrivelse med retningslinier for, hvorledes midler udbetales og administreres, med vilkår for oppebørsel af løn, for indlevering af regnskab og rapport m.v. Retningslinierne følger i meget høj grad dem, Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd har udformet.

4.3 Forskningspuljen i 2000

Som følge af, at der i 1999 blev bevilget midler til projekter i år 2000, var der ved indgangen til 2000 allerede disponeret over næsten 1,2 mio. kr. af de i alt 1,5 mio. kr. i forsknings-puljen. På denne baggrund blev der i 2000 tilført forskningspuljen ekstra midler på 500.000 kr. Endvidere blev der overført en mindre restsum fra 1999 samt tilbageført ubrugte midler, således at den samlede forskningspulje i 2000 blev på 2.133.000 kr.

4.4 Bevillinger fra Justitsministeriets forskningspulje i 2000

Der er bevilget midler til følgende projekter:

"En komplet bibliografi over forskningsinstitutionernes udgivelser vedrørende kriminologi, strafferet og straffeproses siden 1980". Udarbejdelsen af bibliografien, der er et supplement til den ovennævnte elektroniske bibliografi, varetages af professor, dr. jur. Flemming Balvig og lektor, lic. jur. Jørn Vestergaard, Københavns Universitet.

Bevilget beløb: 40.000 kr. (der er også bevilget midler til projektet i 1999)

"Dansk deltagelse i International Crime Victim Survey 2000". Det drejer sig om deltagelse i en omfattende international offerundersøgelse, som giver mulighed for at sammenligne kriminalitetsniveauet i forskellige lande. Professor, dr. jur. Flemming Balvig er projektansvarlig for den danske deltagelse.

Bevilget beløb: 145.115 kr. (der er også bevilget midler til projektet i 1999)

"Unge kriminelle. Baggrund, aktuelle situation og forløb med henblik på kriminalitet, psykiske helbredsforhold og sociale faktorer." Projektet gennemføres af læge Niels Patrick Gosden, Retspsykiatrisk Klinik, som et ph.d.-studium.

Bevilget beløb: 100.000 kr. (der er også bevilget midler til projektet i 1997 og 1998)

"Forskningsprojekt om "politiindsats over for stofmisbrugere 'på gadeplan' i tre danske byer." Projektet er et led i et større forskningsprogram om "Stofmisbrugernes hverdag i tre danske byer - stofscenen, kontrollen og hjælpen." Projektet, der er 3-årigt, gennemføres af Center for Rusmiddelforskning.

Bevilget beløb: 410.000 kr. (der er også bevilget midler til projektet i 1998 og 1999)

"Projekt om inventering og undersøgelse af dansk kriminalstatistik." Undersøgelsen, der gennemføres af cand. mag. Joi Bay, Københavns Universitet, omfatter bl.a. udarbejdelse af en vejviser for kriminalstatistikken.

Bevilget beløb: 280.558 kr.

National rapport til EU-projekt om "A European Criminal Record as a means of combating organised crime". Det drejer sig om et Falcone-projekt, hvortil cand. jur. Lene Ravn, Københavns Universitet, bidrager med en dansk rapport.

Bevilget beløb: 85.537 kr.

"Kriminalitet og skizofreni - den tidsmæssige relation mellem dom og sygdom samt psykopatologiske forskelle mellem kriminelle og ikke-kriminelle skizofrene." Undersøgelsen gennemføres af læge Runa Munker, psykiatrisk afd. ved KAS Glostrup,

Bevilget beløb: 90.000 kr. i år 2000 og 258.750 kr. i år 2001

"En historisk prospektiv undersøgelse af psykosociale forhold for internationalt adopterede børn i Nordjyllands Amt." Undersøgelsen omhandler børn, der i perioden 1976-1998 blev adopteret af forældre i Nordjyllands Amt. Undersøgelsen gennemføres af overlæge Conni Fensbo, Aalborg Psykiatriske Hospital.

Bevilget beløb: 114.300 kr. i år 2000, 124.000 kr. i år 2001 og 100.000 i 2002.

"Kriminologisk undersøgelse af hæleri". Det drejer sig om støtte til et speciale, der udarbejdes af jurastuderende Jens I. Olsen ved Københavns Universitet. Det bevilgede beløb anvendes til en Gallupundersøgelse, og materialet stilles senere til rådighed for forskere.

Bevilget beløb: 70.000 kr.

"Befolkningsundersøgelse om vold mod kvinder i Danmark." Undersøgelsen, der også omfatter seksuel vold, gennemføres af læge Karin Helweg-Larsen, Statens Institut for Folkesundhed. Bevillingen vedrører en delfinansiering af projektet.

Bevilget beløb: 200.000 kr. i år 2000 og 200.000 kr. i år 2001

"Evalueringsundersøgelse af straffelovens § 223 a vedrørende kriminalisering af kunder til prostituerede under 18 år." Undersøgelsen af lovændringens betydning gennemføres af cand. scient. soc. Claus Lautrup, tilknyttet PRO-centret.

Bevilget beløb: 375.000 kr. i år 2000 og 125.005 kr. i år 2001

Med en overført bevilling på 200.000 kr. fra 1999 er der i 2000 sammenlagt bevilget 2.109.437 kr. fra Justitsministeriets forskningspulje.

4.5 Resumé af afsluttede forskningsprojekter

a) I 1998 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til medfinansiering af undersøgelsesprojektet "Juridiske bånd og børns velfærd". Det drejer sig om en forløbsundersøgelse, der er gennemført af Socialforskningsinstituttet, og som bl.a. belyser, hvorvidt juridiske bånd mellem forældrene har betydning for børns velfærd, samt forhold omkring en eventuel skilsmisse. I oktober 2000 blev undersøgelsens resultater offentliggjort i bogen "Samboskab, Ægteskab og Forældrebrud - En analyse af børns familieforhold gennem de første leveår", skrevet af Mai Heide Ottosen. Bogen, der er på 200 sider og koster 150 kr., er udgivet af Socialforskningsinstituttet (SFI-rapport nr. 00.9). Se også pressemeddelelse m.v. på: <http://www.sfi.dk/>

Kort resumé af undersøgelsesrapporten:

Ved at følge 5.000 børn og deres forældre gennem de tre første år af børnenes liv søger undersøgelsen at belyse, hvilken betydning de juridiske bånd har for familielivet: Hvorfor vælger nogle forældrepar at være samboende, mens andre besegler deres forhold med et ægteskab? Hvorfor vælger nogle

samboende forældrepar at have fælles forældremyndighed over barnet, mens det i andre tilfælde er moderen, der alene er forældremyndighedsindehaver? Og har de juridiske konstruktioner mellem kernefamiliens medlemmer betydning for, hvordan "det fortsatte forældreskab" udformer sig, hvis forældrene går fra hinanden?

Undersøgelsen viser, at forældres samlivsstatus (som gift eller samboende) for det første er betinget af livsfase. Ægteskab er knyttet til en mere konsolideret fase i forholdet, hvor parret er parat til at foretage fælles langtidsinvesteringer. Derudover har samlivsstatus sammenhæng med forældreparrets socioøkonomiske ressourcer. Velbjergede par er mere tilbøjelige til at gifte sig end andre. Endelig forekommer samboskab som familieform at være at være baseret på et mere skrøbeligt fundament end det ægteskabelige samliv. Undersøgelsen viser bl.a., at børn, der fødes i samboforhold, har større sandsynlighed for at opleve forældrebrud end børn, født i ægteskab, også selv om man tager højde for en lang række andre faktorer.

Langt de fleste børn med samboende forældre bliver omfattet af fælles forældremyndighed ved fødslen (85 pct.). Men blandt de børn, der i løbet af de første leveår oplever forældrebrud, er det kun 60 pct. Undersøgelsesresultaterne peger i retning af, at de samboere, som er gået fra hinanden uden have fået fælles forældremyndighed, er en speciel gruppe: I en del tilfælde ville forældrene måske aldrig have etableret et samliv, hvis ikke det havde været på grund af barnets ankomst til verden.

Undersøgelsen har endvidere belyst, om forældrenes civilstand, herunder også om der var fælles forældremyndighed fra fødslen, har betydning for, hvordan det fortsatte forældreskab udformer sig efter et samlivsbrud. Konklusionen er, at de juridiske konstruktioner mellem kernefamiliens medlemmer ikke i sig selv har nævneværdig indflydelse på, hvordan det fortsatte forældreskab udformes. Forklaringerne på, hvordan man fordeler forældremyndighed, hvem barnet bor hos, samværrets omfang og udstrækningen af forældresamarbejdet efter bruddet, skal søges i andre forhold. Blandt flere elementer hæfter undersøgelsen sig bl.a. ved, at skilsmissefædre har større chancer for at bevare den juridiske og sociale tilknytning til børnene, hvis de har været aktivt involveret i omsorgen for barnet allerede fra fødslen. Forudsætningen for det fortsatte forældreskab efter samlivsbruddet grundlægges med andre ord, mens kernefamilien er intakt.

b) I 1999 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til at forskningsprojekt om "Lov om forbrugerbeskyttelse ved erhvervelse af fast ejendom m.v." Forskningsprojektet, der omfatter en analyse af retsstillingen vedrørende huseftersynsordningen med tilstandsrapporter og ejerskifteforsikringer ved salg af ejerboliger, er gennemført af lektor, lic.jur. Hans Henrik Edlund, Handelshøjskolen i Århus. Forskningsrapporten er tilgængelig på <http://www.hha.dk/jur/emp/Edlund/Rapport.htm>.

Kort resumé af forskningsrapporten:

Overordnet konkluderes, at ordningen ser ud til at fungere efter hensigten. Med loven er sket en grundlæggende ændring af retsforholdet mellem køber og sælger, og ved hussalg involveres nu også bygningssagkyndige og eventuelt tillige ejerskifteforsikringsselskaber. Imidlertid ses dette ikke at have medført flere retslige tvister, end hvad der måtte forventes. De mere end 250.000 tilstandsrapporter har kun givet anledning til tvister i mindre end 1% af tilfældene. Endvidere viser retspraksis, at såvel sælgere som bygningssagkyndige frifindes for de krav, der rejses mod dem, i ca. 55-60% af sagerne.

I rapporten peges dog på en række områder, hvor der kan konstateres en vis usikkerhed hos brugerne, og hvor retsstillingen er tvivlsom. Det drejer sig især om følgende:

- Der eksisterer mindre afgrænsningsproblemer i relation til, hvad sælger bliver ansvarsfri for, hvis han/hun forsyner køber med en tilstandsrapport og oplysninger om en ejerskifteforsikring.
- Retsskik (på byrets niveau) har i visse tilfælde fejlagtigt pålagt sælger ansvar, selv om vedkommende ikke har handlet groft uagtsomt.

- Det er usikkert, i hvilket omfang de beskikkede bygningsagkyndige har pligt til at oplyse om mangelfuld vedligeholdelse og udtjente bygningsdele i tilstandsrapporten.
- I retspraksis kan spores en vis tvivl om, hvad der skal forstås ved bagateller, som den sagkyndige ikke behøver at oplyse om.
- Visse oplysninger og rubrikker i den fortrykte tilstandsrapportformular version 3.0 kunne med fordel ændres.
- Køberne (og deres rådgivere) har gennemgående vanskeligt ved at se, hvilke forhold ejerskifteforsikringen dækker. I ordningen er endvidere indbygget det ulogiske forhold, at købernes incitament til at tegne forsikringen bliver mindre, jo pænere tilstandsrapporten er, samtidigt med, at dækningsområdet for forsikringerne er størst, des færre anmærkninger der findes i rapporterne.

Sluttelig er påpeget visse vanskeligheder vedrørende mulighederne for at opnå ansvarsfrihed for sælgere af nedlagte landbrug og ejerlejligheder.

c) I 1999 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til et projekt om "*Organisatoriske forandringer hos politi og anklagemyndighed i EU-medlemslandene som følge af bekæmpelsen af organiseret kriminalitet*". Det drejer sig om et fælles EU-projekt, og bevillingen er givet til den danske del af projektet. Denne del har sociolog Peter Kruize, Københavns Universitet, stået for. Projektrapporten, der er udkommet i 2000, har titlen "*Controlling Organised Crime: Organisational Changes in the Law Enforcement and Prosecution Services of the EU Member States*". Rapporten er redigeret af Monica den Boer og Patrick Doelle og indeholder en sammenfattende del samt 15 nationale rapporter. Den kan rekvireres ved henvendelse til European Institute of Public Administration (EIPA) i Maastricht, Holland (<http://www.eipa.nl/>).

Kort resumé af rapporten:

Den grundlæggende holdning bag oprettelsen af fx Europol og ideerne, fremlagt af High Level Group Action Plan on Organised Crime, er, at internationalt organiseret kriminalitet bekæmpes mest effektivt i et samarbejde mellem EU-landene. Formålet med forskningsprojektet var at undersøge, om der sker en harmonisering af politiets og anklagemyndighedernes organisering i de enkelte lande. Dette er belyst gennem besvarelse af samme spørgeskema i alle EU-lande.

Hovedkonklusionen i projektet er, at politiets og anklagemyndighedernes organisering i de enkelte lande kun i ringe grad er harmoniseret. Alle lande har en central enhed for udveksling af information om organiseret kriminalitet, hvilket er i overensstemmelse med anbefalingen i EU's Action Plan (1997), men strukturen herfor og placeringen i organisationen varierer meget landene imellem. Danmark er kun et af de få lande, som direkte er inspireret af et andet europæisk land (England) med hensyn til opbygning af denne enhed

d) I 1999 blev der af Justitsministeriets forskningspulje bevilget midler til udarbejdelse af dansk landerapport for EU-projektet "*The use of criminal records as a means of preventing organised crime in the areas of money laundering and public procurement: the need for Europe-wide collaboration*". Den danske landerapport (22 sider + bilag) til Falcone-projekt er udarbejdet af cand. jur. Lene Ravn, Københavns Universitet. EU-projektet er udført under ledelse af dr. Helen Xanthaki, Academic Director, Centre for Legislative Studies, London. Projektkoordinatorens afsluttende retssammenlignende rapport er godkendt af Kommissionen og er under udgivelse.

Kort resumé af rapporten:

*Landerapporten vedrører besvarelse af en række spørgsmål om bl.a.:
Forekomsten af kriminalregisterdata i national ret, adgangsberettigelse, kriminalitetstyper og sletningsprocedurer.*

Brugen af kriminalregisteret, herunder myndighedernes brug af straffeattester i forbindelse med offentlige udbud, bankers adgang til de ansattes straffeattester i forbindelse med administrationen af lovgivningen om hvidvask af penge, samt advokaters og revisorers faglige organisationers adgang i forbindelse med kontrol af medlemmerne.

Betydningen af datalovgivning til beskyttelse af privatlivets fred og spørgsmål om menneskerettighedernes indflydelse.

Samarbejdet med udenlandske myndigheder med henblik på indhentelse af straffeattester for udlændinge.

Problemer i forbindelse med eventuel fremtidig kriminalregistrering inden for rammerne af den Europæiske Union.

Ifølge projektkoordinatorens afsluttende rapport er formålet med Falcone-projektet at foretage en komparativ analyse af forekomsten, brugen af og adgangen til kriminalregisterdata i medlemsstaterne i den Europæiske Union i ansættelsessager. Da både det gældende direktiv om hvidvaskning af penge og udkastet til et nyt pålægger de ansatte i banker og finansieringsinstitutter opgaver som identifikation, angivelse og kontrol med mistænkelige transaktioner, bliver effektiviteten af kampen mod organiseret kriminalitet på hvidvaskningsområdet direkte afhængig af de ansattes egnethed til udførelse af deres opgave. I denne nye rolle udgøres et aspekt af egnetheden til jobbet som for eksempel bankfunktionær af fraværet af forstraffe for hvidvaskning af penge eller beslægtede lovovertrædelser, som et første værn mod udførelsen af hvidvask-forbrydelser. I realiteten må der tages skridt til at inddrage oplysninger om forstraffe i andre lande end den stat, hvor banken befinder sig.

Projektledelsens konklusion på baggrund af landerapporterne er blandt andet, at spørgsmålet om videre samarbejde mellem medlemsstaterne ikke kan angribes på det mellemstatslige niveau. Mængden af relevante, men dog øjensynligt ikke-succesrige, internationale og bilaterale overenskomster om udveksling af kriminalregisterdata understreger behovet for indførelsen af et nyt direktiv, som vil indføre pligt for offentlige udbudsgivere, faglige organisationer og banker til at søge indirekte adgang til fremtidige deltageres straffeattester med henblik på udelukkelse af personer, hvis kriminelle fortid ikke garanterer den effektive opfyldelse af de ansattes/medlemmernes nye rolle som et første værn mod organiseret kriminalitet. Det foreslåede nye direktiv bør også indføre praktiske mekanismer for dataudveksling mellem de nationale myndigheder til vedligeholdelse af kriminalregisterdata og regler om adgang til data.

På grund af mangelen på effektiv international udveksling af data mellem de nationale kriminalregistre antages det, at skabelsen af en standardiseret europæisk straffeattest, som muligvis kan vedligeholdes og opdateres af Europol, vil være den bedste og mest effektive løsning. Det antages videre, at brugen af eksisterende nationale straffeattester i det mindste i en umiddelbar fremtid vil være et brugbart og realistisk instrument til at styrke EU's kamp mod organiseret kriminalitet på området for hvidvaskning af penge og offentlige udbud.

Ovennævnte projekt har givet anledning til udførelsen af et opfølgende Falcone-projekt, ligeledes koordineret af dr. Xanthaki, under titlen "A European Criminal Record as a means of combating organised crime". Opfølgingsprojektet er under bearbejdelse med henblik på konkluderende rapport.